

Gfv. IX. 30.161/2012/7.szám

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a dr. Novák Barbara ügyvéd által képviselt **felperesnek** a dr. Hegymegi-Barakonyi Zoltán ügyvéd által képviselt **I.r.** és a dr. Nadray Katalin ügyvéd **II.r. alperes** ellen **kártérítés megfizetése** iránt a Fővárosi Bíróságon 15.G.40.313/2010. szám alatt indult és a Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.577/2011/6. számú ítéletével befejezett perben a jogerős ítélet ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.577/2011/6. számú ítéletének felülvizsgálati kérelemmel meg nem támadott rendelkezéseit nem érinti, felülvizsgálni kért rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg alpereseknek személyenként 500.000 - 500.000 (Ötszázezer-ötszázezer) Ft felülvizsgálati perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az eredménytelennek nyilvánított meghívásos tárgyalásos tendert követően a felperes mint kiíró 2002. augusztus 26-án nyílt, előminősítéses közbeszerzési eljárást írt ki az M7-es autópálya Balatonszárszó-Ordacsehi szakaszára, melyet az alperesek által létrehozott konzorcium nyert meg. A szerződés megkötésére 2002. december 23-án került sor 65.145.023.000 Ft + ÁFA szerződéses alapján, mely összeg később 67.073.680.000 Ft + ÁFA-ra módosult. A Versenytanács 2004. július 22-én versenyfelügyeleti eljárásban meghozott VJ-27/2003/16. számú határozatában megállapította - többek között - azt, hogy az alperesek versenykorlátozó módon felosztották egymás között a felperes által meghirdetett autópálya építési munkák elvégzését. A jogsértés miatt különböző összegű bírságokat szabott ki. A határozat indokolásában foglaltak szerint a vállalkozások felosztották egymás között az építési munkákat

és megállapodtak arról, hogy melyik nyeri az adott pályázatot, továbbá melyik vállalkozás hányadik helyen végez. Ennek kapcsán egyeztetették az árakat (beadási sávok), illetve azt, hogy a nyertes vállalkozás melyik versenytársat vonja be alvállalkozóként. A határozat szerint az árkérdéseket is érintő piacfelosztás a bizonytalansági tényezők kiküszöbölése miatt árfelhajtó hatású lehetett. A garantált megrendeléssel számoló vállalkozások az áraikat nem versenynyomás alatt állva kalkulálják, így extraprofitot is beépíthetnek árajánlataikba. A Versenytanács szerint a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (Tpv.) 11. § /1/ bekezdés a), d) és e) pontjába ütköző magatartás valósult meg. A kartell árfelhajtó hatásának mértékét a Versenytanács nem vizsgálta, e körben szakértőt nem vont be.

A Versenytanács határozata ellen folyt peres eljárásban a Legfelsőbb Bíróság Kfv.IV.39.399/2007/28. számú ítéletével hatályában fenntartotta a Fővárosi Ítéltáblának a Fővárosi Bíróság keresetet elutasító ítéletét helybenhagyó határozatát.

A felperes végleges keresetében elsődlegesen azt kérte, hogy a bíróság állapítsa meg a 2003. december 23-án megkötött szerződés, mint jogszabályba ütköző szerződés semmisségét, amennyiben erre nem látna lehetőséget, a szerződés részleges, a vállalkozási díj tekintetében fennálló semmisségét. Kérte a szerződés határozathozatalig történő hatályossá, illetve érvénytelenségi okának kiküszöbölésével érvényessé nyilvánítását a Ptk. 237. §-a alkalmazásával. Mindkét esetben kérte az alperesek egyetemleges kötelezését a 15.424.609.338 Ft ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás (extraprofit) visszafizetésére és a fenti összeg után 2007. január 1. napjától járó törvényes mértékű kamatok megfizetésére. Álláspontja szerint a Tpv. 11. §-ába ütköző kartellmegállapodás folytán a vállalkozási szerződés is jogszabályba ütközik, mind a vállalkozó személye, mind a vállalkozási díj mértéke vonatkozásában. Kifejtette, a kartellmegállapodás folytán nem biztos, hogy a legjobb ajánlattevővel kötötte meg a vállalkozási szerződést, az alperesek jogellenes magatartásuk eredményeképpen előnyösebb árakat tudtak érvényesíteni. A szerződés a Tpv. 11. § /3/ bekezdésébe ütköző semmis, vagy részlegesen semmis szerződés.

Másodlagosan szerződésszegés jogcímén a Ptk. 318. §-a folytán alkalmazandó Ptk. 339. §-a alapján 16.242.965.367 Ft kártérítés és annak 2007. január 1-től járó törvényes kamatai megfizetésére kérte egyetemleges kötelezni az alpereseket. Álláspontja szerint az alperesek megsértették a Ptk. 4. § /1/ bekezdésében, illetve a 277. §-ában rögzített együttműködési kötelezettségüket, mivel nem tájékoztatták a kartellról.

Harmadlagosan a másodlagos kereseti kérelemben megjelölt összeg és kamatai megfizetésére kérte egyetemleges kötelezni az alpereseket, szerződésen kívül okozott kár címén a Ptk. 339. § /1/

bekezdése alapján. Az alperesek jogellenes magatartását a Tpv. 11. § /1/ és /2/ bekezdése a), d) és e) pontjába ütköző versenysértő magatartásban jelölte meg, mellyel az alperesek a felperesnek kárt okoztak. A Versenytanács határozata szerint a kartell árfelhajtó hatású is volt. Kifejette, hogy az alperesek által elért extraprofit kiszámítható, a szerződéses árból le kell vonni az alaparat és az átlagos nyereséget.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Álláspontjuk szerint a közbeszerzési eljárás szabályainak egyoldalú megsértése nem eredményezi a megkötött vállalkozási szerződés semmisségét. A Versenytanács nem állapított meg árkartell és nem állapította meg a megállapodás árfelhajtó hatását sem. Kizárólag a beadási sávok egyeztetését állapította meg, a kartellező magatartás ugyanis elsődlegesen a piac felosztására vonatkozott. A konzorcium ajánlati ára alacsonyabb volt, mint a felperes által kalkulált mérnökár. A II.r. alperes magánszakvéleményt csatolt, mely szerint a perbeli autópálya szakasz kivitelezésére teljes egészében költségvetési forrásból került sor, abban a felperes saját eszközeivel nem vett részt. Az alperesek vitatták a felperes kárszámítását is. Álláspontjuk szerint az annak kiinduló pontjául szolgáló alapár jelen eljárásban nem irányadó, mivel az alapár meghatározására más eljárás keretében, más tényállási elemek mellett került sor és az nem is az alperesek tényadata volt.

A felperes vitatta az alperesi álláspont helytállóságát, egyebek mellett állította, hogy a kár a felperest érte, ő fizette ki a vállalkozói díjat. Gazdasági társaságként az államtól elkülönülő jogalanyiséga van, a kár csak közvetetten hatott ki a Magyar Államra. Nincs jelentősége annak, hogy a felperes milyen forrásból finanszírozta a vállalkozói szerződésből eredő fizetési kötelezettségét.

A felperes az elsőfokú eljárásban kirendelt szakértő megállapításait nem fogadta el, új szakértő kirendelését kérte. Az alperesek a szakvéleményben foglaltakat elfogadták, elleneztek új szakértő kirendelését.

A Fővárosi Bíróság 15.G.40.313/2010/59. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította és kötelezte a felperest az alperesek elsőfokú perkielcségének megfizetésére. Az elsődleges kereseti kérelem kapcsán hangsúlyozta, az EGK szerződés 85. cikkének (2) bekezdése - jelenleg 81. cikk (2) bekezdése a kartelltilalomba ütköző megállapodásokat minősíti semmisnek, ahogy a Tpv. 11. §-ának /3/ bekezdése is. Maga a vállalkozási szerződés azonban nem ütközik a Tpv. 11 §-ába. Az alperesek ugyan megsértették a verseny tisztaságát, de ez önmagában nem teszi a szerződést érvénytelenné. Nem maga a peres felek között létrejött vállalkozási szerződés volt a tiltott magatartás.

A másodlagos kereseti kérelemmel összefüggésben kifejtette, versenyjogi jogsértés esetén nem a szerződésszegésért való felelősségre vonatkozó szabályok, hanem a megsértett versenyjogi normák és a deliktuális felelősség általános alakzatának szabályai szerint kérhető kártérítés. Az alperesek a jogellenes kartellt nem a szerződés időtartama alatt, hanem azt megelőzően hozták létre, ekkor a felperessel szerződéses jogviszonyban nem álltak, így tájékoztatási kötelezettség nem terhelte őket.

A harmadlagos kereseti kérelem kapcsán rámutatott, a per tárgyát képező útszakaszok perbeli munkálatainak koordinációját a felperes végezte, de a projekt finanszírozása költségvetési forrásból történt, így a felperes vagyonában vagyoncsökkenés nem következhetett be. Önmagában az, hogy a felperes írta ki a közbeszerzési eljárást, kötötte meg a szerződést, fizette ki a vállalkozási díjat, keresethőiségi jogát nem bizonyítja.

Az elsőfokú bíróság ítéletében azt is rögzítette, hogy a kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye szerint az alperesek által elért nyereség extraprofitot nem tartalmazott. Álláspontja szerint a szakértői véleményben, kiegészítő véleményben foglaltak aggálymentesek voltak, a felperes bizonyítási indítványát - figyelemmel az alperesek ellentétes álláspontjára - mellőzte.

A felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, és rendelkezett a másodfokú perköltség megfizetéséről.

Az elsődleges kereseti kérelem tekintetében hangsúlyozta, - utalva a további vállalkozások között folyamatban levő párhuzamos perben hozott 14.G.40.137/2010/5. számú végzésében írtakra - miszerint a pályázat tisztaságának megsértése, az, hogy a szerződő fél személyének kiválasztása során jogszabálysértés történt, nem eredményezi a pályázat eredményeként megkötött szerződés ez okból megállapítható semmisségét. A vállalkozói díj eltúlzott mértéke az uzsora kivételével, nem semmisségi ok, hanem a szerződés megtámadására ad alapot (Ptk. 236. § /2/ bekezdés c) pont). A feltűnő értékaránytalanságra alapított keresetétől azonban a felperes, az alperesi elévülési kifogásra tekintettel, elállt.

A felperes - a jogerős ítéletben írtak szerint - fellebbezésében hivatkozott először a vállalkozási szerződés jóerkölcsebe ütközés címén fennálló semmisségére. A másodfokú bíróság azonban úgy ítélte meg, ezen jogcím alapján a szerződés semmissége nem volt vizsgálható, figyelemmel a 2010. évi CLXXXII. törvénnyel módosított (mód. tv.) „Ptk.” (helyesen Pp.) 247. § /1/ bekezdésében írtakra. A hivatkozott rendelkezés 2011. március 1-én lépett hatályba és a mód. tv. 178. §-a akként rendelkezett, hogy a rendelkezéseit a törvény hatályba lépése utáni eljárásokban kell alkalmazni. E rendelkezés pedig a „bírói gyakorlat” szerint akként értelmezendő, hogy amennyiben a módosuló eljárási szabály a másodfokú eljárásra vonatkozik, a módosított rendelkezést a hatályba lépést követően indult jogorvoslati eljárásokban kell alkalmazni. A módosított Pp.

247. § /1/ bekezdése szerint a másodfokú eljárásban a keresetet megváltoztatni nem lehet. A Pp. 146. § /5/ bekezdés a) pontja, illetve a 235. § /1/ bekezdése szerint a jognyilatkozat akkor nem tekintendő keresetváltoztatásnak, ha a fél jognyilatkozata, a keresettel érvényesített jog megváltoztatása nélkül a már érvényesített joga megalapozására hoz fel újabb tényeket oly módon, hogy arra a Pp. 235. §-a lehetőséget ad. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a Pp. módosított 247. §-a nem tette lehetővé, hogy vizsgálja a létrejött szerződés jóerkölcsbe ütközését. Rámutatott továbbá arra, hogy hivatalból az elsőfokú bíróságnak nem kellett vizsgálnia a jóerkölcsbe ütközést, mivel a vállalkozási szerződés nyilvánvaló jóerkölcsbe ütköző jellege nem volt megállapítható. A pályázati szabályok egyoldalú megsértése eredményeként megkötött szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközés miatti semmisségét nem lehet a kartell megvalósítása miatt megállapítani.

A harmadlagos keresettel kapcsolatban hangsúlyozta, a kártérítési keresetet érdemben kellett elbírálni, nem a keresethatósági jog hiánya miatt. A II.r. alperes által csatolt könyvszakértői vélemény alapján a másodfokú bíróság ítéletében rögzítette, hogy a gyorsforgalmi úthálózat finanszírozása az MFB Zrt. tőkejuttatásából, hitelből, valamint költségvetési támogatásból történt. A más pénzintézetektől felvett hitelt az MFB Zrt. garantálta, részben közvetlenül is nyújtott hitelt a felperesnek. A kormány a hitelt visszagarantálta, az MFB Zrt-től felvett hitel tekintetében pedig a költségvetés terhére készfizető kezességet vállalt. A tőkejuttatáshoz szükséges forrásokat az MFB részére ugyancsak az állam biztosította. A hitelek, a tőkejuttatások és a költségvetési támogatások kizárólag a kormány határozatokban megjelölt feladatok érdekében voltak felhasználhatók. A felperes a perbeli útszakasz kivitelezésére felvett hitelt nem fizette vissza, azt a központi költségvetés a felperes által az államnak átadott útszakaszok értékének megfelelő mértékben átvállalta.

A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, miszerint a felperes a perbeli projektet nem saját forrásból valósította meg, így a kár nem nála keletkezett.

Az ítélet rámutatott, a Tpv. 88/A. §-a szerint a versenyjogi szabályok megsértése polgári jogi jogkövetkezményeket vonhat maga után, amit a fenti rendelkezés beiktatás előtt is a Tpv. 11. § /3/ bekezdése és a 93. §-a rögzített. A közösségi versenyjog polgári jogi következményeinek a magánjogi jogérvényesítés előmozdítása érdekében a Bizottság által kibocsátott Zöld Könyvben (COM/2005/0672), illetve Fehér Könyvben (COM/2008/165) kifejtettekben az következik, hogy a magánjogi jogérvényesítés a versenypolitika fő prioritása és célja. A közösségi versenyjog nem tartalmaz részletes polgári jogi szabályokat, így azt az alkalmazandó tagállam joga alapján kell megítélni. A felperes igénye tehát a Ptk. kártérítésre vonatkozó szabályai szerint volt megítélendő. A Zöld Könyvben is rögzítésre került az ún.

„káráthárításon alapuló védekezés” esete, vagyis azok a tényállások, amikor egy versenyellenes magatartást folytató cégtől vásárló vállalkozás a potenciálisan keletkezett veszteséget saját vásárlóira továbbhárítja. Az ítélet hivatkozott N Cs I K Kézikönyv című művében írtakra, melyben kifejtésre került, hogy a károsult a versenyjogellenes magatartásból ráháruló költségeket, kárát, átháríthatja üzletfeleire és a fogyasztókra. A viszonteladó kára így csökken. Ha egy jogrendszer nem ismeri el az áthárított költségre történő hivatkozás jogszerűségét, akkor annak az a jogkövetkezménye, hogy elvonja az igényérvényesítés lehetőségét a közvetett vevőktől. Ha pedig a közvetlen és a közvetett vevő is igényt érvényesíthetne, akkor a károkozót kettős megtérítés veszélyének tenné ki. A magyar jogban az áthárított költség nem tekinthető a károsult kárának. A jogerős ítéletben kifejtettek szerint, az áthárított költség miatti védekezés tipikusan nem a jelen per alapjául szolgáló tényállásra vonatkozik, nem hagyható azonban figyelmen kívül, hogy a megépült útszakaszt a felperes átadta az államnak, az kikerült a felperes vagyonából, az állam a megvalósításhoz szükséges hitelt átvállalta, s ezzel egyidejűleg a felperes kötelezettségei azzal egyenlő mértékben csökkentek. A közvetlen fogyasztó a felperes volt, a kárt, - amennyiben volt - áthárította a közvetett fogyasztónak minősülő államra. A vagyoncsökkenés nem a felperes vagyonában következett be. Tekintettel arra, hogy a felperesnek nem sikerült bizonyítania, miszerint kár érte, ezért érdemben a másodfokú bíróság nem foglalkozott az összecszerűség tekintetében kirendelt szakértő felperes által vitatott szakvéleményében írtakkal.

A felperes a jogerős ítélet elleni felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, és a jogszabályoknak megfelelő új határozat meghozatalát, másodlagosan mindkét fokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását kérte.

Hangsúlyozta, az alperesek a Tpv. 11. §-ába, tehát jogszabályba ütköző magatartással határozták meg, illetve befolyásolták a vállalkozási szerződésben szereplő lényeges tartalmi elemeket, így a vállalkozói díjat, illetve a vállalkozó személyét, tehát jogellenes magatartásuk kihatott a vállalkozási szerződés lényeges, fontos tartalmi elemeire. Az alperesek előnyösebb pályázati feltételeket és árakat tudtak elérni a biztosan nyertes ajánlatuk tudatában.

Amennyiben a felperes fenti álláspontja nem osztható, megítélése szerint a bíróságoknak a szerződés jóereklcsbe ütközés miatti semmisségét kellett volna megállapítaniuk. A bíróságok a megjelölt jogcímhez nincsenek kötve. Álláspontja szerint a jóerkeölcsbe ütközésre történő hivatkozás nem keresetmódosítás, nem ütközik a Pp. 247. §-ában írtakba. Vitatta, hogy a mód. tv-el módosított Pp. 247. §-a az adott ügyben irányadó lenne, mivel a hivatkozott

rendelkezés a per megindulása után lépett hatályba. Állítása szerint tévedett a másodfokú bíróság akkor, amikor azt rögzítette, hogy a felperes a fellebbezésében hivatkozott először a szerződés jóerkölcsbe ütközésére. A felperes már az elsőfokú eljárásban, a keresetlevelében is hivatkozott a szerződés Ptk. 200.§ /2/ bekezdése alapján fennálló semmisségére, illetve arra, hogy a szerződés a Ptk. 4. § /1/ bekezdésében foglalt megsértésével került megkötésre. A Ptk. 4. §-a szerint a jóhiszeműség és a tisztesség követelménye már a szerződéskötést célzó tárgyalások során is irányadó. A tiltott árkartell létrehozásával a szerződéses pozíció elnyerése az általánosan elfogadott társadalmi norma megsértését jelenti, mely semmisséget eredményez. Tévedett a másodfokú bíróság akkor is, amikor a 2/2010.(VI.28.) PK véleménynek visszamenőleges hatályt tulajdonított és a perbeli esetre is alkalmazni rendelte, holott a hivatkozott PK vélemény közzétételére a per megindulása után került sor.

A harmadlagos kereseti kérelem kapcsán előadta, hogy a másodfokú bíróság álláspontja szerint a felperes e körben perbeli legitimációval nem rendelkezik. Ezzel szemben az alperesek által tanúsított kartellmegállapodás közvetlen károsultja a felperes volt. A felperes folytatta le a közbeszerzési eljárást, írta ki és bírálta el a pályázatokat, kötötte meg a nyertes pályázókkal a vállalkozási szerződést, a vállalkozási díjat a felperes fizette meg részükre. Irreleváns, hogy a felperes a vállalkozói díjat milyen forrásból finanszírozta. Hangsúlyozta, hogy a felperest a 2117/1999.(V.6.) Korm. határozat hozta létre, az MFB saját forrásból alapította, alapító okirata a társaság építetői státuszát és jogosultságát igazolja. Az 1988. évi I. törvény 8., 9., 9/B. és 29. §-ából, a 2003. évi CXXVIII. törvény rendelkezéséből, a 8/2008.(III.18.) GKM rendelet 3. § /3/ bekezdéséből és a 2005. évi CLXXXIII. törvény 85/A. §-ából következően a felperes az igényét mint tulajdonos, mint építető, mint szerződéskötő, és mint a vállalkozói díjat kifizető fél érvényesíthette. A Legfelsőbb Bíróság Pfv.X.20.630/2011/8. számú végzésében, hasonló tényállás mellett rögzítette, hogy a szerződésen kívüli károkozás miatti keresetet érdemben szükséges vizsgálni. Helytelennek ítélte, hogy a másodfokú bíróság Nagy Csongor István szakkönyvében írtakra hivatkozott, mely jogforrásnak nem tekinthető.

A felperes megítélése szerint jogellenesen járt el a másodfokú bíróság, amikor a fellebbezésben írtakat a szakértői véleményben foglaltakkal összefüggésben nem vizsgálta. Az elsőfokú bíróság elfogadta a szakértői véleményekben írtakat, miszerint a szerződés extraprofitot nem tartalmazott. A szakértőt a felperes nyomatékos tiltakozása ellenére rendelte ki a bíróság. A felperes a szakértői véleményben írtakat több ízben vitatta. Egy jelen perrel azonos kartell ügyben került a perbe vont szakértő kirendelésre és ebben az ügyben a felperes azt észlelte, miszerint a szakértő a per tárgyát, a feltett kérdéseket egyáltalán nem, vagy nem kellő

mértékben értette meg, szakmailag nem elfogadható válaszokat adott. A felülvizsgálati kérelemben részletesen előadta, miért vitatja a szakértői vélemény egyes megállapításait, így a 10., 12., 13., 15. és 19. oldalon írtakat. A szakértő felperesi indítvány, kérés ellenére nem vizsgálta, nem hasonlította össze az alperesek által más munkákkal „tervezett és elért” nyereséget, a jelen per tárgyát képező munkából származó „tervezett és elért” nyereséggel. Nem állapította meg, hogy mi lett volna az az ár, amit az alperesek kartellmagatartás tanúsítása hiányában jogszerűen kiköthettek volna. Önmagában a rendkívül magas pertárgy érték indokolttá tette volna, hogy a bíróságok aggálytalan szakértői véleményre alapozzák döntésüket.

Felülvizsgálati kérelméhez mellékelte a Nemzeti Fejlesztési Miniszter nyilatkozatát.

Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmeikben a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását kérték.

A II.r. alperes többek között hangsúlyozta, hogy a felülvizsgálati kérelem nem felel meg a Pp. 272. § /2/ bekezdésében írtaknak, nem jelöli meg tételesen mely jogszabályok rendelkezéseit sérti a jogerős ítélet, illetve, hogy a határozat megváltoztatását mennyiben kívánja. A felperesnek a perben azt kellett volna bizonyítania, hogy a kartell folytán létrejött piacfelosztás árfelhajtó hatású volt. Az eredetileg a felperes által kirendelni kért szakértő a felperesi állítás helytállóságát nem igazolta. A felperes nem bocsátott a szakértő rendelkezésére olyan tényadatokat, melyek a felperesi álláspont helytállóságát bizonyítanák. A felperes által hivatkozott alapárról a szakértő helytállóan megállapította, hogy erre az alapárra a szakvéleményt alapozni nem lehet. A szakértő világos, egyértelmű, kétséget kizáró szakvéleményt terjesztett elő. Önmagában a pertárgy értéke új szakértő kirendelését nem teszi szükségessé, az csak a per elhúzódását eredményezné. Iratellenesen állapítja meg a felülvizsgálati kérelem, hogy a másodfokú bíróság keresetösségi jog hiánya miatt utasította el a harmadlagos kereseti kérelmet.

Az I.r. alperes felülvizsgálati ellenkérelmében - többek között - hangsúlyozta, hogy bár a másodfokú bíróság jogellenes keretváltatásnak tekintette a felperes jóerkölcsbe ütközésre alapított kereseti kérelmét, azt azonban érdemben vizsgálta. Rosszhiszemű az a felperesi érvelés, hogy már az elsőfokú eljárásban a keresetlevélben is hivatkozott a szerződés jóerkölcsbe ütközésére. A másodlagos kereseti kérelemmel kapcsolatban a felperes a felülvizsgálati kérelmében nyilatkozatot nem tett, érvelést nem adott elő, így az a felülvizsgálati eljárás tárgyát nem képezi. A harmadlagos kereseti kérelem kapcsán egyértelmű - álláspontja szerint -, hogy a másodfokú bíróság érdemben vizsgálta a kereseti kérelmet és arra a jogi következtetésre jutott,

miszerint a felperes nem bizonyította, hogy a kár a felperest érte. Hangsúlyozta, a bizonyítékok felülmérlegelésére a felülvizsgálati eljárásban, mint rendkívüli jogorvoslati eljárásban nincs lehetőség. A felülvizsgálati kérelemhez csatolt nyilatkozat figyelmen kívül hagyását kérte, figyelemmel a Pp. 275. § /1/ bekezdésében írtakra.

A felperes 2012. június 19-én érkeztetett beadványában ismételten kifejtette azon álláspontját, hogy a felperes a beruházással kapcsolatos bármely igény érvényesítésére jogosult, lényegében a Magyar Állam javára jár el. A hitelszerződéseknek a felperestől történő állam általi átvállalása a felperes pénzügyi mutatóit javította, de az az államháztartás szintjén semmilyen egyensúly javulást, vagy más előnyt nem jelentett. A kár áthárítása csak látszólagos, valójában nem is történt meg, hiszen a kár az államháztartás szintjén változatlanul fennmaradt. Megismételte azon álláspontját, hogy a szerződés jóerkölcsbe ütközött, a jóerkölcsbe ütközést a bíróságnak érdemben kellett volna vizsgálnia.

Az I.r. a felperes 2012. június 19-i beadványában foglaltakat kérte figyelmen kívül hagyni, figyelemmel arra, hogy az ott kifejtettek előadásával a felperes elkésett.

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § /2/ bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül és azt az abban felhozott okokból nem találta jogszabálysértőnek.

A Kúria tényként rögzíti, amire a II.r. alperes felülvizsgálati ellenkérelmében is hivatkozott, miszerint a felülvizsgálati kérelem a másodlagos kereset elutasítását helybenhagyó ítéleti rendelkezés kapcsán jogszabálysértést nem állított, ezért a másodlagos kereseti kérelem tárgyában született jogerős ítéleti rendelkezés a felülvizsgálati eljárás tárgyát nem képezi.

A Kúria nem osztotta az alperesek azon álláspontját, miszerint a felülvizsgálati kérelem hivatalból történő elutasításának lenne helye, mivel a felülvizsgálati kérelem nem felel meg a Pp. 272. § /2/ bekezdésében írtaknak. A felperes ugyan az elsődleges kereseti kérelem kapcsán nem jelölte meg tételesen, hogy milyen tartalmú „a jogszabályoknak megfelelő” határozat, de a másodlagos felülvizsgálati kérelem – mely a hozott határozatok hatályon kívül helyezésére és új eljárás elrendelésére irányul – kellően meghatározott. A felülvizsgálati kérelem tételesen megjelölt olyan jogszabályi rendelkezéseket, melyeket a jogerős ítélet a felperes álláspontja szerint sért, mások vonatkozásában tételes megjelölés hiányában is megállapítható, hogy milyen jogszabályok megsértését állítja a felperes.

Rögzíti a Kúria, hogy a felperes által a felülvizsgálati kérelemhez

csatolt miniszeri nyilatkozatban írtakat, mint a peres feleken kívül álló személy jognyilatkozatát, csak új bizonyítéknak tekinthette. A Pp. 275. § /1/ bekezdése szerint azonban a felülvizsgálati eljárásban, mint rendkívüli jogorvoslati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, ezért a nyilatkozatban foglaltakat a Kúria nem vette, nem vehette figyelembe döntése meghozatala során.

A fent kifejtettekből következően a Kúria a jogerős ítéletnek az elsődleges és harmadlagos kereseti kérelemmel kapcsolatos döntését vizsgálta, vizsgálhatta a felülvizsgálati eljárásban.

A Kúria osztotta a perben eljáró bíróságok azon egyező álláspontját, miszerint a perben megkötött vállalkozási szerződés nem ütközik jogszabályba. A megkötött vállalkozási szerződés a vállalkozók személyét illetően akkor lenne jogszabálysértő, ha olyan személyekkel kötötte volna meg a felperes a vállalkozási szerződést, akik annak megkötésére nem lettek volna jogosultak, például a jogképességük hiányzott volna, vagy jogszabály a vállalkozó személyéhez, valamilyen kógens előírást, elszámolást fűz, mely elvárásnak az alperesek nem feleltek volna meg. Ilyen jogszabályi rendelkezésre azonban a felperes nem hivatkozott.

A felperes a jogszabálysértés miatti semmisség, részleges semmisség megállapítását arra hivatkozással is kérte, hogy az alperesek a szerződéskötést megelőző eljárásban - jelen eljárásban nem vitatottan - jogellenes magatartást tanúsítottak. Ugyanakkor ezen jogellenes magatartásuk nem teszi a perbeli vállalkozási szerződést tételes jogszabályi rendelkezésbe ütközővé. A Tpv. 11. § /3/ bekezdése szerint azokat a jogkövetkezményeket, melyeket a Tpv. az /1/ bekezdésben meghatározott tilalom megszegéséhez fűz, együttesen kell alkalmazni a Ptk-ban a jogszabályba ütköző szerződésre előírt jogkövetkezményekkel. E rendelkezés azonban magára a tiltott megállapodásra vonatkozik. Például, ha tiltott árkartell egy szerződésben kerül rögzítésre, akkor erre a szerződésre a Ptk-nak a jogszabályba ütköző szerződésre előírt jogkövetkezményeit együttesen kell alkalmazni a Tpv-ben meghatározott jogkövetkezményekkel.

A kialakult ellenérték, mely a felperes megítélése szerint feltűnően aránytalan volt, megtámadási ok, ahogy arra a másodfokú bíróság helyesen rámutatott. Erre irányuló keresetétől pedig a felperes elállt. Így az ellenérték meghatározása sem teszi, teheti a megtámadott vállalkozási szerződést jogszabályba ütközővé a felülvizsgálati kérelemben állított okból.

A felperes fellebbezésében és felülvizsgálati kérelmében is állította, hogy a megkötött vállalkozási szerződés nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik. Ezzel kapcsolatban a Kúria álláspontja a

következő:

Nem felel meg az iratokban rögzítetteknek a felperes azon állítása, miszerint már az elsőfokú eljárásban hivatkozott a szerződés jóereklcsbe ütközésére. A felperes nem vitathatóan már a keresetében, de az eljárás során több nyilatkozatában is hivatkozott a vállalkozási szerződésnek a Ptk. 200. § /2/ bekezdésében foglaltak szerinti semmisségére, elsődleges kereseti kérelmének jogalapjaként. A Ptk. 200. § /2/ bekezdése szerint semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve ha ahhoz jogszabály más következményeket fűz. Semmis a szerződés akkor is, ha nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközik. A felperes konkrétan nem jelölte meg semmisségi okként a szerződés jóerkölcsbe ütközését, ilyen tartalmú beadványt felülvizsgálati kérelmében konkrétan nem is jelölt meg. A beadványai tartalmából az következik, hogy a szerződés jogszabályba ütközésére hivatkozott, nevezetesen a Tptv. 11. §-ában foglaltak megsértésére. Nem tett tehát iratellenes megállapítást a másodfokú bíróság, amikor azt rögzítette, hogy a felperes fellebbezésében hivatkozott először a szerződés jóerkölcsbe ütközésére.

A Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy nem sértett eljárási szabályt az elsőfokú bíróság, amikor nem észlelte hivatalból, hogy a perbeli szerződés jóerkölcsbe ütközik. A másodfokú bíróság ítéletében jogszerűen hivatkozott a 2/2010.(VI.28.) PK vélemény 4/a. pontjában kifejtettekre, ugyanis bár a PK vélemény 2010. VI. 28-án került meghozatalra, amikor jelen peres eljárás már folyamatban volt, ennek a ténynek nincs jelentősége, mivel a PK vélemény a tárgyat képező jogszabályok helyes értelmezését rögzíti, azt, hogy a véleményben hivatkozott jogszabályokat hatályba lépésüktől kezdődően hogyan kellett helyesen, jogszerűen értelmezni, alkalmazni. A PK vélemény szerint az egyértelműen megállapítható semmisségi ok észlelendő hivatalból, annak megítélése, hogy a perbeli szerződés jóerkölcsbe ütközik-e ilyennek nem tekinthető.

Tévedett ugyanakkor a másodfokú bíróság, amikor a 2011. március 1-én hatályba lépett mód. tv. 16. §-ával módosított Pp. 247. §-ával alkalmazását lehetségesnek találta és abból jutott arra a következtetésre, miszerint a hivatkozott jogszabályi rendelkezésre figyelemmel meg nem engedett keresetváltoztatásnak minősül a felperes fellebbezésének a jóerkölcsbe ütközésre történő hivatkozása. A 2010. évi mód. tv. 178. §-a egyértelműen rögzíti, hogy a Pp. 247. §-át módosító rendelkezést a törvény hatályba lépése után indult eljárásokban kell alkalmazni. Helytelen álláspontot foglalt el a másodfokú bíróság, amikor úgy ítélte meg, hogy ezen rendelkezés az adott ügyben irányadó, annak folytán mert a másodfokú eljárás idején már hatályos volt. A Kúria rámutat arra, amikor a jogalkotó azt rögzíti, hogy a hatályba lépése után indult

eljárásokban kell az adott rendelkezést alkalmazni, az adott eljárási jellegű törvényben szereplő speciális rendelkezés hiányában ez azt jelenti, - függetlenül attól, hogy a konkrét rendelkezés az első-, a másodfokú, vagy a felülvizsgálati eljárásra vonatkozik -, hogy az adott rendelkezés abban az esetben irányadó, amennyiben az adott ügyben a keresetlevelet a módosított törvény hatályba lépése után nyújtják be. Ha a jogalkotó a másodfokú ítélet által megjelölteket kívánja elérni, akként kell rendelkeznie, hogy az adott módosítás a módosított törvény hatályba lépését követően indult másodfokú eljárásban, illetve a folyamatban levő eljárásokban is irányadó. {Csak a teljesség kedvéért rögzíti a Kúria, hogy a fenti jogértelmezéssel ellentétes az illethekekről szóló 1990. évi XCIII. törvényben (Itv.) szereplő jogi szabályozás és joggyakorlat. Az Itv. alkalmazásában az illeték mértékét az adott kérelem (kereset, fellebbezés felülvizsgálati kérelem, stb.) benyújtásakor hatályban levő rendelkezések szerint kell meghatározni, ami az Itv. 166. § /2/, illetve 169. §-ában írt speciális rendelkezésekből következik. }

Ugyanakkor a Kúria érdemben nem találta jogszabálysértőnek a másodfokú bíróság azon jogi álláspontját, miszerint a felperes a másodfokú eljárásban meg nem engedett módon változtatta meg keresetét új jogcímre hivatkozva. A perben irányadó időszakban hatályos Pp. 146. § /1/ bekezdése rögzítette, hogy a felperes a keresetét az elsőfokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztésig bármikor megváltoztathatja. Ugyanakkor a Pp. 1958. március 1-je és 2011. március 1-je között hatályos 247. § /1/ bekezdése szerint a keresetet a másodfokú eljárásban megváltoztatni nem lehet, a jelen perben nem releváns, az a)-c) pontokban meghatározott kivételektől eltekintve. A Pp. 235. §-ának /1/ bekezdése sem biztosította a felperesnek azt a lehetőségét, hogy először a fellebbezési eljárásban hivatkozzon a szerződés jóerkölcsbe ütközésére. A másodfokú bíróságnak tehát az adott ügyben irányadó eljárási szabályok sem adtak lehetőséget arra, hogy a szerződés jóerkölcsbe ütközését vizsgálja, figyelemmel a korábban kifejtettekre is.

A harmadlagos kereseti kérelem kapcsán a felperes elsődlegesen azt sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság jogszabálysértően hagyta helyben az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéleti rendelkezését a felperes keresetőségi jogának hiányára hivatkozva. A Kúria azonban rögzíti, hogy ezt a felülvizsgálati kérelem iratellenesen állítja. A másodfokú bíróság érdemben vizsgálta a kereseti kérelem kapcsán is a felperes keresetét, figyelemmel a felülvizsgálati kérelemben is hivatkozott, a Legfelsőbb Bíróság Pfv.X.230.630/2011/8. számú határozatában foglaltakra. Érdemben azonban az volt az álláspontja, hogy mivel a kár nem a felperesnél (közvetlen fogyasztó), hanem a Magyar Államnál (közvetett fogyasztó) keletkezett, a felperesnek a Ptk. 339. § /1/ bekezdése

szerinti kártérítési igénye nem megalapozott.

A felperes e körben felülvizsgálati kérelmében azt adta elő, hogy a felperes a Magyar Államtól elkülönült jogalany, ugyanakkor azt is hangsúlyozta, hogy közvetett tulajdonlás folytán a Magyar Állam a tulajdonosa. Ezen érvelésével összefüggésben a Kúria hangsúlyozza, a felperes a cégjegyzékbe bejegyzett önálló jogalanyisággal rendelkező gazdasági társaság, tehát a Magyar Államtól elkülönül, ezért azt kellett vizsgálni, hogy a jelen perbeli felperesnek, mint önálló jogalanynak keletkezett-e kára. Nem volt a perben, vizsgálható, hogy a Magyar Államot érte-e kár.

A másodfokú bíróság a harmadlagos kereseti kérelemmel kapcsolatban a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekre, a Zöld és Fehér Könyvben, illetve egy szakkönyvben foglaltakra hivatkozva fejtette ki álláspontját részletesen. A kifejtetteket a felperes két vonatkozásban vitatta.

Egyrészt azt sérelmezte, hogy egy szakkönyvben írtakra hivatkozott a másodfokú bíróság ítéletében. Ezen előadás kapcsán a Kúria rámutat arra, hogy nem ütközik jogszabályba, ha egy bíróság döntése helytállóságának alátámasztására egy szakkönyvben kifejtettekre hivatkozik. Természetesen egy szakkönyvben írtak helytállósága vitatható, de tételesen a felperes nem fejtette ki, hogy miben nem ért egyet a szakkönyvben írtakkal.

Másrészt azt sérelmezte a felperes, hogy a másodfokú ítélet jelentőséget tulajdonít annak, hogy a vállalkozói díj milyen forrásból, nevezetesen nem a felperes saját forrásából, hanem hitelből került kifizetésre. A tekintetben helytálló a felperesi érvelés, hogy tipikus esetben a megbízót éri a kár, független attól, hogy saját forrásból, vagy hitelből finanszírozza a beruházást. A másodfokú ítélet a felperes által e tekintetben nem cáfolt szakvéleményben foglaltak alapján megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy a kár az adott tényállás mellett a Magyar Államnál merült, merülhetett fel, s mivel a felperes a Magyar Államtól elkülönült jogalany, ahogy az már kifejtésre került, az államnál felmerült esetleges kár érvényesítésére nem jogosult.

A fent kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § /3/ bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 271. § /1/ bekezdése folytán irányadó Pp. 78. § /1/ bekezdése alkalmazásával kötelezte a felperest az alperesek felülvizsgálati perköltségének megfizetésére, melynek mértékét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § /2/, /5/ és /6/ bekezdésében foglaltak alkalmazásával a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányosan állapította meg.

Budapest, 2012. szeptember 26.

*Dr.Török Judit sk.a tanács elnöke
Dr.Vezekényi Ursula sk.előadó-bíró
Dr.Pethőné dr.Kovács Ágnes sk.bíró*